

Heinrich Joseph Vogels: **Vulgatastudien**. Die Evangelien der Vulgata untersucht auf ihre lateinische und griechische Vorlage. Münster u. W. 1928. Aschendorff. Neut. Abhandlungen.

Poznato je, da sv. Jeronim nije nanovo preveo Novi Zavjet na latinski jezik, nego da je samo stari latinski prijevod ispravio.

Vogels zaslužni istraživač vet. lat. pokušao je, da pronade podlogu Jeronimove Vulgate. Da se može tekst smatrati podlogom postavio je 3 uvjeta: 1. Podloga mora sadržavati čisti stari latinski tekst; 2. Mora nam otkriti jezično odijelo Vulgate; 3. Razlike Vulgatine moraju biti razumljive kao korektura Jeronimova.

V. upozoruje, da nije lahko pronaći stare latinske rukopise sa čistim tekstom, jer su prepisivači često korigirali prema Vulgati. Kao klasični primjer navodi I Redhigeranus.¹ Ipak imade starih latinskih prijevoda, koji imadu stari tekst, i na koje nije uplivala Vulgata. Ti kriju tip, kojima je pripadala podloga Vulgate. Kao takove navodi kodekse: b, e, ff, i, q.

Vogels je pokušao iz ovih kodeksa rekonstruirati tekst, koji bi približno odgovarao tekstu, iz kojega su nastali spomenuti rukopisi. Za pokus upotrijebio je Luk. 22, 39—24, 11. Vulgata naslanja se na svakom koraku na ovu podlogu. Na pr.: Imade li podloga »dixit« jednako i Jer.; imade li »ait«, jednako čitamo i u Vulg.

Razlike su razumljive kao korektura Jeronimova. Vrlo malo je novih riječi unio Jer. u lat. evadelta.

Razumije se, da ne trpi formâ »sermonis plebei«, na pr. salutarem, cor, odire, altario i t. d. Jeronim je po vlastitom priznavanju ispravio samo ono, što je mijenjalo smisao originala, »his tantum quae sensum videbantur mutare correctis«.²

S kolikom je akribijom savnjivao svoju latinsku podlogu sa grčkim izvornikom pokazuje, što pazi često i na isti poredak riječi, da bude u skladu s originalom, i ako je rijetko tangiran smisao. — Na pr.: Mt. 1, 20 imade podloga »apparuit ei in somnis«. Jeronim promijenio je »in somnis apparuit ei«, jer je u svojoj grčkoj podlozi čitao »κατ' ὄναρ ἔφανη αὐτῷ«.

Kako je Jeronim savjesno radio pokazuje njegov postupak sa »quisquillae«. Na pr.: kad Ivan govori o poslanju Isusovom na ovaj svijet, služi se glagolima ἀποστέλλειν i πέμπειν. — Kod ἀποστέλλειν dolazi zamjenica με redovito naprijed; na pr.: ὁ πατήρ με ἀπέστειλεν³; a kod πέμπειν dolazi zamjenica με uvijek iza glagola na pr.: ὁ πέμψας με⁴. Kod prve riječi slažu se grčka i latinska podloga i Vulgata. Kod πέμπειν ima stari latinski prijevod uvijek drugi poredak »me misit«. Na devet mjesta je Jeronim latinsku podlogu prema grčkoj korigirao u misit me; a samo je na četiri mjesta stari poredak zadržao.

Po toj metodi rekonstruirao je V. približno podlogu Vulgatinu za sva evadelta s varijantama i korekturom Vulgate.

¹ Handbuch der Neutestamentlichen Textkritik p. 104., 105. Münster i W. 1923.

² Epistula ad Damasum.

³ Iv. 5, 36.

⁴ Iv. 1, 33.

Ispitujući grčku podlogu sudi, da je Jeronim eliminirao t. zv. zapadni tekst. Grčka podloga pripadala je grupi *κοινή(α)*.

Vogels je ovom lijepom disertacijom proširio poznavanje Vulgate i utvrdio opće priznatu vrijednost znamenitog Jeronimova djela.

Dr Franjo Zagoda.

Preuschen—Bauer: Griechisch — Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur. Zweite Auflage. — Töpelmann: Giessen 1925/28.

Preuschenov riječnik potpuno je preradio prof. Novoga Zavjeta u Göttingenu. — Bauer.

Bauer sakupio je veću gradu. Služio se LXX i papirusima. Upozoruje na značenje kod klasika i ostalih grčkih pisaca. Navodi apostolske Oce, apokriife i savremenu literaturu kod pojedinih riječi. Spominje također brojne časopise.

Prema tomu je svakome, tko se bavi sv. Pismom, taj veliki i vrsni riječnik potrebit.

Opće priznati i hvaljeni Zorellov riječnik »Novi Testamenti — Lexicon graecum« ima i nadalje svoju veliku vrijednost. Dosta je prisposobiti na pr. riječi *ἐμβραδύμαι, ἐπιούσιος, φρονέω*, da vidiš, kako se ovi riječnici popunjuju.

Posebnu vrijednost daje Zorellovu riječniku, što je pisan latinskim jezikom, a time i svem učenome svijetu pristupačan.

Dr Franjo Zagoda.

Spomenica ob 70 letnici lavantinskega bogoslovnega učilišča v Mariboru. Izdal: Proforski zbor. Maribor 1929. Založilo kn. šk. bogoslovsko učilišče v Mariboru. Tiskala tiskarna sv. Cirila v Mariboru 8°, str. 175. Cijena 40 Din.

U oktobru prošle godine navršilo se 70 godina života mariborskoga bogoslovskega učilišta. Proforski je zbor tom prilikom izdao vrlo ukusno opremljenu spomenicu, koja donosi čitav historijat lavantinskoga bogoslovskega učilišta iz pera prof. Dr. Kovačiča (str. 1—48). Naročito je vrijedno istaći odsjek »Javnopravni značaj zavoda« (str. 21) radi prilika u kojima živimo, i nastojanja katoličkoj Crkvi nesklonih faktora, koji se ponekad znadu buniti, da bogoslovske našim učilištima priznaju ravnopravnost sa sveučilišnim fakultetima. Literarno djelovanje kako bogoslova, tako profesora prikazano je iscrpivo (str. 30—46).

Od ostalih radnja ističem osobito: Dr. Jeraj: Maks Scheler in skolastična filozofija; Dr. Močnik: Nравnost i pravo i Dr. Somrek: Dušno pastirstvo in proletarstvo.

Mi dobro znamo, kakova je i od kolike važnosti bila uloga svećenika u životu hrvatskega naroda. Kod Slovenaca je taj upliv bio još jači, pa je on održao svoju poziciju sve do u najnovije dane. Otud važnost i prigodnim izdanjima ove ruke, kao što je »Spomenica« mariborskoga bogoslovskega učilišta. Na zdravim temeljima osnovano, neka se ono i unapred razvija prema zamislama svoga slavnoga osnivača biskupa Slomška!